

ДЪГЛАС ПРЕСТЪН

Световноизвестният писател поема на експедиция,
за да ни представи едно от най-великите
открития на двадесет и първи век.

ИЗГУБЕНИЯТ ГРАД

ДЪГЛАС ПРЕСТЪН

ИЗГУБЕНИЯТ ГРАД

1.

Порта към Ада

В дебрите на Хондурас се намира районът Москития – едно от последните неизследвани кътчета на земята. Москития е девствена шир, простираща се на около петдесет хиляди квадратни мили¹ – земя на гори, блата, лагуни, реки и планини. В ранните карти е наречена Порта към Ада, защото е негостоприемна и непроходима. Районът е сред най-опасните на планетата и от години спъва опитите за проучване на място. Дори сега, през XXI век, стотиците квадратни мили тропическа гора в Москития са недокоснати от науката.

В сърцето на Москития най-гъстата джунгла на света покрива безмилостни планински вериги, някои високи цяла миля, прорязани от дълбоки дефилета с величествени водопади и бушуващи потоци. Ежегодните поройни дъждове постоянно наводняват и подкопават терена. Осеян е с кални езера, които могат да погълнат човек. Из ниската растителност гъмжи от смъртоносни змии, ягуари и гъсталаци от бодлив бамбук, чиито извити бодли късат плът и дрехи. В Москития опитна група от изследователи, добре оборудвани с мачете и триони, извървява две-три мили за десетчасов тежък поход.

Природата не представлява единствената опасност, дебнеща в Москития. Смъртността в Хондурас е сред най-високите на света. Осемдесет процента от кокаина в Южна Америка, предназначен за САЩ, минава през Хондурас, най-често през Москития. Наркокартелите управляват повечето села и градове в района. Държавният департамент на Съединените щати забранява на правителствения персонал да пътува из Москития и в околната област – Грасиас а Диос – „поради потвърдена информация за съществуваща заплаха за американските граждани“.

От страховитата изолация е произтекъл любопитен резултат – от векове Москития е дом на една от най-упоритите и изкусителни легенди на света. Някъде в пустошта, казват, лежи „изгубен град“, построен от бял камък. Наричат го Сиудад Бланка – Белия град, или Изгубения град на бога маймуна. Някои твърдят, че градът е на майте, други – че преди хиляди години го е построил неизвестен, изчезнал народ.

На 17 февруари 2015 година се намирах в конферентна зала в хотел „Папабето“ в Катакамас, Хондурас. На другия ден екипът ни щеше да потегли с хеликоптер към неизследвана долина, наречена Терен 1, дълбоко в планинското ядро на Москития. Хеликоптерът щеше да ни остави на брега на безименна река, където щяхме сами да си устроим примитивен лагер в тропическата гора. Той щеше да ни служи като база, докато проучваме руините от непознат град. Щяхме да бъдем първите изследователи, навлезли в тази част на Москития. Никой от нас нямаше представа какво всъщност ще открием в земите, покрити с гъста джунгла, сред девствена пустош, невиждала човешко същество от незапомнени времена.

В Катакамас бе настъпила нощта. В центъра на конферентната зала бе застанал шефът на логистиката – бившият войник Андрю Уд с прозвище Уди. Пенсиониран старши сержант от Британските специални военновъздушни сили, служил в „Колдстрийм Гардс“, Уди е експерт по военни действия в джунглата и по оцеляване. Той откри срещата с думите, че неговата работа е ясна – да ни опази живи. Свикал ни, за да се увери, че разбираме с колко опасности ще се сблъскаме, проучвайки долината. Искал всички – дори водачите на експедицията – да

---

¹¹ Една миля = 1,6 км.; 1 кв. миля = 2.59 кв. км. – Б. ред.

осъзнаят и да приемат, че екипът му от бивши военни ще ни ръководи през дванайсетте дни в джунглата; те оглавяват командната структура и настояват да изпълняваме заповедите им безпрекословно.

За пръв път участниците в експедицията се събираха заедно в една стая – разнороден отбор от учени, фотографи, режисьори, археолози и разбира се, аз – писател. Някои притежаваха по-добри, други – по-скромни умения за оцеляване сред природата.

В лаконичен британски стил Уди изложи мерките за безопасност. Да бъдем внимателни още преди да навлезем в джунглата. Катакамас е опасен град, контролиран от безмилостен наркокартел; никой не бива да напуска хотела без въоръжен ескорт. Да не отговаряме на въпроси защо сме тук. Да не обсъждаме проекта пред хотелския персонал и да не оставяме в стайте си книжа, свързани с работата; да не водим телефонни разговори на всеослушание. В склада на хотела имало голям сейф за документи, пари, карти, компютри и паспорти.

Колкото до опасностите в джунглата, отровните змии били на първо място в списъка. В този район наричали копиеглавата змия *barba amarilla* („жълта брада“). Херпетолозите я смятат, предупреди ни Уди, за най-опасния представител на семейство кроталови. Убива повече хора в Новия свят от всяка друга змия. Ловува нощем, хората и шумът я привличат. Агресивна е, раздразнителна и бърза. Зъбите ѝ изстрелват отрова на разстояние над шест стъпки² и проникват през най-дебелите кожени ботуши. Понякога хапе, после преследва жертвата и пак хапе. При нападение често скача нагоре и хапе над коляното. Отровата е смъртоносна; ако не те убие веднага чрез мозъчен кръвоизлив, по-късно може да развиеш сепсис. Оцелееш ли, често се налага ухапаният крайник да бъде ампутиран, защото отровата причинява некроза. Уди ни напомни, че отиваме в местност, където хеликоптерите не могат да летят нощем или в лошо време; евакуацията на жертва на отровна змия може да се забави с дни. Предупреди ни винаги да носим гамаши от кевлар, предпазващи от змийско ухапване, включително – *особено* – когато си изпразваме мехура нощем; винаги да стъпваме върху дънер или ствол и после да слизаме – никога да не прекрачваме на сляпо от другата страна. Така бил ухапан приятелят му Стив Ранкин, продуцентът на телевизионното предаване „Роден да оцелява“, докато издирвали място за снимки в Коста Рика. Ранкин носел гамаши от кевлар, но копиеглавата змия, скрита от другата страна на дънера, го ухапала по ботуша под защитната екипировка; зъбите минали през кожата като през масло.

– И ето какво се случи – каза Уди, изваждайки айфона си.

Подаде го и той мина от ръка на ръка с ужасяващата снимка на крака на Ранкин след ухапването. Въпреки противоотровата кракът гангрениясал и се наложило да отрежат мъртвата плът до костите и сухожилията. Спасили крака, но трансплантирали парче от бедрото, за да покрият зейналата рана³. Долината, продължи Уди, изглеждала идеално местообитание за копиеглавата змия.

Погледнах бързо към сънародниците ми – жизнерадостната атмосфера от по-ранните часове на деня, когато се бяхме изтегнаели край хотелския басейн с бира в ръка, се беше изпарила.

Последва лекция за болестотворните насекоми, с които може да се срещнем: комари⁴, пясъчни мухи, червени буболечки, кърлежи, целуващи буболечки (наречени така, защото хапят по лицето), скорпиони и мравки-куршуми, чието ухапване е болезнено като

---

² 1 стъпка (или фут) 30,48 см. – Б. ред.

³ Снимката е лесно откриваема в Мрежата за читателите със здраво сърце. – Б. авт.

⁴ Наименованието Москития не произхожда от насекомото, а от крайбрежните обитатели със смесена кръв – индианска и африканска – които преди векове се сдобили с мускети (*mosquetes* на испански) и започнали да ги наричат „мискито“ или „москито“ – хора с мускети. Други твърдят, че наименованието произхожда от местен език. – Б. авт.

огнестрелна рана. Сред най-ужасните заболявания в Москития е лайшманиозата, наричана „бяла проказа“; преносител е пясъчната муха. Паразитът се настанява в лигавицата на носа и устните на жертвата и ги проядва, като накрая лицето се превръща в гигантска сълзяща рана. Уди подчерта колко е важно да се мажем от главата до петите с DEET⁵, да пръскаме дрехите си с него и по мръкнало да сме с покрити тела.

Чухме как скорпиони и паяци ще пропълзват нощем в ботушите ни – задължително трябва да ги оставяме обърнати с подметките нагоре върху забити в земята колове и да ги изтръскваме всяка сутрин. Уди ни разказа за гъмжилото от свирепи червени мравки из горския гъсталак, които при най-малкото трепване на клонка се изсипват като дъжд, влизат в косата, спускат се по врата и хапят като луди, инжектирайки токсин, налагащ незабавна евакуация. Предупреди ни да се оглеждаме внимателно, преди да пипнем клонка, стъбло или дървесен ствол. Да не си проправяме небрежно път из гъстата растителност. Освен невидимите насекоми и пълзящите по дърветата змии много растения имат бодли и шипове, които пускат кръв. В джунглата трябва да носим ръкавици, за предпочитане от кевлар, защото предпазват по-добре от убождане. Заплаши ни колко е лесно да се изгубиш, често е достатъчно да се отклониш на десет-петнайсет крачки от групата. При никакви обстоятелства никой не бива да напуска лагера сам или да се отклонява от групата сред гората. При всяка експедиция извън лагера ще носим раница с провизии за спешни случаи – храна, вода, дрехи, DEET, фенер, нож, кибрит, дъждобран – за да сме подсигурени, ако се изгубим и се наложи да ношуваме под подгизнало дърво. Раздаде ни свирки – изгубим ли се, веднага да спрем, да свирим сигнала за бедствие и да чакаме да ни намерят.

Изслушах го внимателно. Наистина. В безопасната конферентна зала ми се струваше от ясно по-ясно, че Уди просто се опитва да ни дисциплинира чрез сплашване, та да подтикне към предпазливост участниците в експедицията, несвикнали да живеят сред пустошта. Аз бях сред тримата в стаята, прелитали над Терен 1 – отдалечената долина, накъдето се бяхме запътили. От въздуха бях видял слънчев тропически рай, а не опасна и влажна джунгла, из която се ширят болести и змии. Уди преувеличава, казах си. Всичко ще е наред.

---

⁵ Препарат против насекоми. – Б. пр.

2.

Мога да ви кажа само, че е някъде в Америките

За пръв път чух легендата за Белия град през 1996 г., когато бях изпратен от „Нешънъл Джиографик“ да напиша статия за древните храмове в Камбоджа. Наскоро реактивен самолет „Макдонъл Дъглас“ DC-10 на НАСА, оборудван с модерна радарна система, бе осъществил полети над различни гористи местности по света, за да се установи дали радарът може да проникне през растителността и да разкрие какво се крие под нея. Екип от експерти по „далечно улавяне“ – тоест анализиране на изображения от земята, заснети от Космоса – проучиха резултатите в лабораторията на НАСА в Пасадена, Калифорния. Анализирайки данните, екипът откри руини от неизвестен досега храм от XII век, скрит в камбоджанската джунгла. Срегнах се с ръководителя на екипа Рон Блом, за да разбера повече.

Блом не е стереотипен учен – брадат, раздърпан, с добре поддържано телосложение и авиаторски очила а ла Индиана Джоунс. Спечелил си е световна слава, откривайки изгубения град Убар в Арабската пустиня. Попитах го какви други проекти разработва и той изреди няколко: картографиране на търговските маршрути за благовонни масла през Арабската пустиня; проследяване на стария Път на коприната; карта на Гражданската война във Вирджиния. Съпоставяли дигитални изображения, заснети с различни вълнови дължини на инфрачервената светлина и с радар, после „разчепквали данните“ с компютри и в резултат вече успявали да „прогледнат“ на петнайсет стъпки под пустинните пясъци, да „надникнат“ през зеления балдахин на джунглата и дори под съвременни шосета, за да разкрият древни пътища.

Древните пътища са интересна тема, но аз бях очарован от перспективата с помощта на тази технология да се открият други изгубени градове като Убар. Попитах го какво мисли и Блом внезапно стана уклончив:

– Да речем, че оглеждаме и други места.

Учените са неумели лъжци – веднага разбрах, че крие нещо голямо. Притиснах го и найсетне той призна, че „съществува вероятност да се окаже важна находка“, но не може да говори за това. Работел за частно лице. Бил подписал договор да не разгласява проекта. Базирал се на легенди за изгубен град.

– Мога да ти кажа само, че е някъде в Америките – разкри Блом. – Легендите посочват приблизително местонахождение, а ние използваме сателитни данни, за да локализираме цели.

– Открихте ли нещо?

– Не мога да кажа нищо повече.

– С кого работиш?

– Не мога да разкрия тази информация.

Блом се съгласи да предаде на загадъчния си работодател, че се интересувам от проекта, и да го помоли да ми се обади. Не ми обеща обаче, че човекът ще се свърже с мен.

Изгарящ от любопитство за кой ли „изгубен град“ става дума, проведох няколко телефонни разговора с познати археолози от Централна Америка. Всички дадоха идеи. Дейвид Стюарт, по онова време заместник-директор на проекта „Корпус с йероглифни надписи на майте“ към харвардския музей „Пийбоди“ и един от учените, допринесли за разчитането на писмото на майте, ми каза: „Познавам добре района. Голяма част от него е неизследвана от археолозите. Местните ми разказваха на какво са се натъквали по време на лов – големи руини със скулптури. Повечето истории са верни; тези хора нямат причина да лъжат“. В текстовете на майте, добави той, също се споменават големи градове и храмове,

несвързани с известните находки. Това е едно от последните места на Земята, където може да се крие непокътнат град от предколумбово време.

Изследователят на майте от „Харвард“ Гордън Уили (вече покойник) веднага спомена легендата за Белия град. „Когато през 1970 бях в Хондурас, се говореше за място, наречено Сиудад Бланка, Белия град. Намирало се сред джунглата, далеч от крайбрежието. Обичайните кръчмарски брътвежи. Рекох си, че са някакви варовикови скали.“ Все пак бил заинтригуван и решил да провери. „Така и не успях да получа разрешение да отида там.“

Хондураското правителство рядко издавало разрешителни за археологически проучвания на джунглата във вътрешността на страната, защото горите били много опасни.

След седмица работодателят на Блом все пак ми се обади. Казваше се Стив Елкинс и се представи като „оператор, любознателен човек и авантюрист“. Попита защо, по дяволите, разпитвам Блом.

Обясних, че искам да публикувам кратка статия в „Ню Йоркър“ за издирването на този легендарен изгубен град – който и да е той. Елкинс неохотно се съгласи да говори, но само при условие, че не споменавам мястото и държавата, където се намира. Неофициално призна, че наистина търсят Сиудад Бланка, Белия град, известен още като Изгубения град на бога маймуна. Настоя обаче да не разкривам нищо в статията, докато не потвърди находката на място. „Кажете просто, че е изгубен град някъде в Централна Америка. Споменеш ли, че е в Хондурас, прецакани сме.“

Елкинс бе чувал легендите – и на коренното население, и на европейците – за Белия град, „добре устроено и богато търговско средище“, дълбоко в недостъпните москитски планини, недосегнат от векове, запазен както в деня, когато е бил напуснат. Очаквало се откриването му да е от огромно значение за археологията. „Решихме с помощта на въздушни снимки да локализираме предполагаема цел и да определим многообещаващи места“ за по-нататъшно полево проучване. Блом и екипът му очертали територия от една квадратна миля, където вероятно има постройки, свидетелстващи за човешка дейност. Елкинс отказа да разкрие повече подробности. „Няма да ти кажа друго, защото всеки може да купи данните от сателита. Всеки може да направи същото като нас и да си припише заслугата. Може и да плячкосат мястото. Остава ни само да отидем там, вероятно през пролетта. Надяваме се тогава да има какво да оповестим.“⁶

---

⁶ Кратката ми дописка за „Ню Йоркър“ бе публикувана в броевете от 20/27 октомври 1997 г. – Б. авт.